

Populärvetenskaplig sammanfattning – Kan barnkonventionen öka barns och ungas delaktighet i vården?

Ludmilla von Zweigbergk och Lene Lindberg

Intentionen i projektet har varit att omsätta barnkonventionen i praktiken och stärka barns delaktighet inom hälso- och sjukvården. I ett utvecklingsarbete mellan Avdelningen för tillämpat folkhälsoarbete vid Karolinska Institutet, Sachsska Barnsjukhuset i Stockholm och Barn- och ungdomscentrum, Skånes Universitetssjukhus i Malmö genomfördes en kartläggning för att ta reda på hur konventionen tillämpas utifrån vårdpersonalens perspektiv. Ett av resultaten var att vårdpersonal ansåg att de behöver bli bättre på att lyssna och ta vara på barnets eget perspektiv.

Detta resulterade i att intervjuer med barn i åldern 9 till 14 år genomfördes både i Stockholm och i Malmö. Barnen fick beskriva sina vårdbesök. Frågorna hade fokus på bemötande, information och delaktighet. Flera barn hade två diagnoser och de hade tillsammans stor erfarenhet av möten med vårdpersonal både vid akuta och planerade besök. Resultatet av intervjuerna visar att barn tycker att de i stort får ett bra bemötande av vårdpersonal. Saker som kan förändras enligt barnen är att deras föräldrar och vårdpersonalen kan bli bättre på att förbereda dem före och under besöket genom att förklara vad som ska hända. De vill också att det är personal, som är van vid barn som tar prover, till exempel att de tas på barnmottagningar istället för vårdcentralernas laboratorier. Barnen vill veta varför de ska tas, hur många, och vilka prover. Vidare tycker de själva att det är viktigt att personalen lugnar föräldrarna, för då blir de själva också lugna. Lekterapi lyfts som en bra och viktig verksamhet för att behandla rädslor och för att förbereda sig inför provtagningar och undersökningar. Enligt de intervjuade barnen börjar vårdpersonalen ofta samtalet med att prata med dem, men rätt ofta blir de avbrutna av föräldern. Med hänsyn till artikel 12 och 13 i barnkonventionen, ska vuxna lyssna och ta hänsyn till barnets synpunkter. Enligt barnen finns det vårdpersonal som är duktig på att lyssna, men det är inte alltid de får tillräckligt med talutrymme och möjlighet att hinna fråga eftersom föräldern tar över samtalet. Barnen förklarade också hur personalen ska göra med hjälp av kroppsspråk och ögonkontakt för att få föräldern tyst. De äldre barnen mellan 12 till 14 år upplever att de är mer delaktiga än de yngre, som var 9 till 11 år.

För att undersöka hur vårdpersonal möter barn och agerar i olika situationer har observationer genomförts med en för- och eftermätning. Varje person har observerats vid tre olika tillfällen per mätning i sitt dagliga arbete för att ge en så rättvis bild som möjligt. Vid observationerna gjordes en värdering av vårdpersonalens lyhördhet i samspel med barnet. Den personal som observerades arbetade på tre avdelningar på Sachsska Barnsjukhuset. Återkoppling gavs till vårdpersonal i form av presentation och diskussion kring resultatet från barnens intervjuer utifrån barns rättigheter och hur barnkonventionen kan omsättas i praktiken. Resultatet av observationerna, som genomfördes före återkoppling av resultatet av barnintervjuerna till vårdpersonal, överensstämde med resultatet av barnens intervjuer. Barns delaktighet berodde mycket på hur personalen klarade av att hantera en förälder med många frågor, vilket påverkade om barnet fick möjlighet att delta i samtalet. Jämförelser av observationerna före och efter återkopplingen, där barns delaktighet diskuterades, visade att vårdpersonalen lyhördhet för barnen hade ökat. Reflektion kring barns rättigheter och hur dessa kan realiseras är en angelägen ingrediens i kvalitetsarbetet inom vården. Genom att lyssna mer på barn, ge

barn utrymme i samtalet med vårdpersonal och familjer, ökar också chansen till att barnen blir mer delaktiga i sin egen vård och behandling, och dessutom förverkliga barnkonventionen i praktiken.